

**O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIV TA‘LIM, FAN VA INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI
MUHAMMAD AL-XORAZMIY NOMIDAGI
TOSHKENT AXBOROT TEXNOLOGIYALARI UNIVERSITETI**

Ro‘yxatga olindi: № 18
2025 – yil “29” 04.

“TASDIQLAYMAN”
O‘quv ishlati bo‘yicha prorektor
Dj.Sultanov

**“TARQATISH LOGISTIKASI”
FANINING O‘QUV DASTURI**

Bilim sohasi: 1000000 – Xizmatlar

Ta‘lim sohalari: 1010000 – Ta‘lim sohalari:

Ta‘lim yo‘nalishi: 61011000 – Logistika injiniringi

Toshkent 2025

Fan/modul kodi PRCM16MBK Bakalavriat		O'quv yili 2025-2026	Semestr 5	ECTS- KREDIT 6
Fan/modul kodi Majburiy		Ta'lim tili O'zbek/rus		Haftadagi dars soati: 5
1.	Fanning nomi	Auditoriya mashg'ulotlari (soat)	Mustaqil ta'lim (soat)	Jami yuklama (soat)
	Tarqatish logistikasi	72	108	180
2.	<p>I. Fanning maqsadi</p> <p>Fanni o'qitishdan maqsad – talabalarda tarqatish logistikasini rivojlantirishda axborot texnologiyalaridan foydalanish imkoniyatlari to'g'risida fikr yuritiladi. Tarqatish logistikaning rivojlanishi ham davlatga, ham aholiga va eng muhimi kompaniyalarga qo'shimcha imkoniyat va qulayliklar yaratadi. Keskin raqobat kurashi sharoitida har qanday korxonada tarqatish logistikasi muhim ahamiyat kasb etadi. Tarqatish logistikasi jarayonlari, usullari, tarqatish logistikasida servis xizmatlar, tarqatish kanallarini davlat tomonidan tartibga solish, tarqatish logistikasini boshqarishda xalqaro va mahalliy qonuniyatlari, hamda tarqatish logistikasida samarali boshqarish texnologiyalarini amaliyotga tadbiq etish bo'yicha ko'nikma hosil qilishdan iborat.</p> <p>Fanning vazifasi – ko'nikmalar hosil qiladi, tarqatish logistikasi to'g'risida tushuncha, tarqatish logistikasini boshqarish jarayonlari, tarqatish logistikasini boshqarishda axborot tizimlari, xalqaro va mahalliy me'yoriy xujjatlar haqidagi bilimlarni ilmiy-nazariy taxlil qilish, taqsimlash logistikasida tarqatish kanallari va ta'minot zanjirlari, maxsulot yetkazib berishda servis xizmatlar, tarqatish logistikasida marketingni o'rgatish, tarqatish logistikasi menejmentning raqamli texnologiyalari bo'yicha malakaviy ko'nikmalarini shakllantirishdan iborat.</p> <p>II. Asosiy nazariy qism (ma'ruza mashg'ulotlari)</p> <p>II.I. Fan tarkibiga quyidagi mavzular kiradi:</p> <p>1-mavzu. Savdo va ta'minot zanjirlarida jismoniy taqsimotning roli.</p> <p>Savdo va ta'minot zanjirlarida jismoniy taqsimotning rolini o'rganish. Ta'minot zanjirini tushunish. Samarali biznes yuritishning asosiy omili. Inflyatsiya ta'minot zanjirlari. Qiymat zanjirlari va ta'minot zanjirlari o'rtasidagi farq. Ta'minot zanjirining uzilishi. Ta'minot zanjirida risklar mavjudligi. Ta'minot zanjiridagi barqarorlik. Zamonaviy ta'minot zanjiri ishlash jarayoni. Raqamli ta'minot zanjirlari. Ta'minot zanjiri atrof-muhitni muhofaza qilishga ta'sirlari.</p> <p>2-mavzu. Tarqatish va to'ldirish strategiyalari.</p> <p>Logistika xizmatlari. Turli sohalarda xom ashyo sotib olishdan mahsulot ishlab chiqarish va iste'molchilarga yetkazib berishgacha bo'lgan zanjir bo'yicha turli korxonalar tomonidan amalga oshiriladigan barcha harakatlar logistika xizmatlari. Ta'minot zanjirida kerakli mahsulotlar kerakli miqdorda, to'g'ri manbadan, to'g'ri yo'lda va arzon narxda yetkazib berilishi va tashilishi ta'minlanadigan jarayonlarni o'rganish.</p> <p>3-mavzu. Materiallar bilan ishlash: rejalashtirish, jarayonlar va tamoyillar.</p>			

Materiallar bilan ishlash jarayonlarni o'rganish. Oldini olish tamoyillari: materiallar bilan ishlash va ichki trafik. Transport xizmatlari. Nazorat va sertifikatlash xizmatlari. Xatarlarni boshqarish bo'yicha xizmatlar. Tez yordam xizmatlari. Qadoqlash va tarqatish xizmatlari. Sifat, sog'liq, xavfsizlik va ekologik xizmatlar.

4-mavzu. Tarmoq dizayni va obyektning joylashuvi.

Tarmoq operatsion tizimi. Tarmoq turlari. Tarmoq dizayni va obyektning joylashuvi. Tarmoqlarning ishlash prinsiplarini tushunish. Tarmoq nima ekanligi va uning tuzilishi va turlari. Tarmoq turlari. Logistika tarmoq komponentlari.

5-mavzu. Logistika obyektining o'lchamlari va dizayni.

Logistik ko'rsatkichlar. Logistika samaradorligi ko'rsatkichlari. Logistika operatsiyalarining samaradorligi va samaradorligini o'lchash uchun yuk tashish sanoatida qo'llaniladigan samaradorlik ko'rsatkichlari. Yetkazib berish muddati, inventar aylanmasi, transport xarajatlari va mijozlar ehtiyojini qondirish. Mahsulotning qadoqlanishi haqida to'liq ma'lumot: turi, turi, ma'lumot tili, shtrix-kodi, ko'pligi, umumiy o'lchamlari, barcha turdagi qadoqlash hajmi va og'irligi.

6-mavzu. Logistika obyektini avtomatlashtirish va samaradorlik.

Tovarlarni saqlash va olishning oddiy va takrorlanuvchi jarayonlarini avtomatlashtirish. Logistika avtomatlashtirish tizimi. Logistika sohasida avtomatlashtirish ta'minot zanjiri. Logistika tizimlarida funksional quyi tizimlar bo'lgan ishlab chiqarish, transport, ombor. Qo'llab-quvvatlovchi quyi tizimlar bilan bog'liq axborot, yuridik, kadrlar. Ommaviy xizmat ko'rsatish tizimi sifatida logistika tizimi ichki tizim aloqalari va tashqi muhit aloqalari.

7-mavzu. Yuk tashish haqida umumiy ma'lumot.

Yuk tashish talablari. Yuk tashish vositalarining turlari va o'lchamlari. Yuk avtomobillari va treylerlarining kuzov turi bo'yicha tasnifi. Yuk tashish ma'lumotlari. Axborot bilan ta'minlash. Yetkazib berishning 7 bosqichi. Yetkazib berish majburiyatlari.

8-mavzu. Havo va okean yuklarini taqsimlash.

Havo va okean yuklarini taqsimlash. Havo yuk qog'ozi va okean konosamenti o'rtasidagi farq. Okean orqali yuk tashish xizmati. Xalqaro Okean Yuk tashish LCL xizmati. Savdogar transport kemalari. Dengiz transporti. Xalqaro okean yuk tashish. Okean yuklari va havo yuklari: asosiy farqlar.

9-mavzu. Avtomobil yuklarini taqsimlash.

Avtomobil yuklarini taqsimlash tushuncha. Yukni muvozanatlash. Yuk mashinasining o'qlariga yukni to'g'ri taqsimlash. Yuk mashinasiga qancha yuk yuklashi aniqlash. Yuklarni ommaviy tashuvchilarda taqsimlash to'g'ri yuklanishning eng muhim shartlari.

10-mavzu. Avtomobil va intermodal marshrutlash.

Intermodal transport. Intermodal transportning afzalliklari. Transport logistikasi. Intermodal va multimodal transport farqlari. Avtomobil transportining asosiy ish ko'rsatkichlari. Avtomobil transportining asosiy ish ko'rsatkichlari va undan foydalanish. Intermodal tashish texnologiyasining samaradorligi. Transport tizimini uzluksiz tashkil etish.

11-mavzu. E-tijorat logistikasi.

E-tijorat logistikasi tushuncha. Tijorat servis logistikasi. Onlayn do'konlar. Elektron to'lovlar. Raqamli marketing. Zaxiralarni boshqarish. Mijozlar tajribasi. Logistika va yuk tashish. Xavfsizlik. Malumotlar tahlili. Elektron tijorat va almashish iqtisodiyoti logistikasini o'rganish.

12-mavzu. teskari logistika.

Xizmat va teskari logistika xaqida tushuncha. Teskari logistikani ishlash jarayonlari. Nega teskari logistika muhimligi. Teskari logistikaning asosiy turlari. Barqarorlik va aylanma iqtisodiyot. Teskari logistika jarayoni oldingi logistikadan farqlari. Teskari logistika jarayonini optimallashtirish.

13-mavzu. Ikkinchi tomon logistikasi.

1PL (Birinci tomon logistikasi), 2PL (Ikkinchi tomon logistikasi), 3PL (uchinchi tomon logistikasi), 4PL (To'rtinchi tomon logistikasi), 5PL (Beshinchi tomon logistikasi).

14-mavzu. Tarqatish logistikasining vazifalari va funksiyalari.

Tarqatish logistikasi, tovar taxsimplash, tarqatish kanallari va ularning vazifalari. Tarqatish logistika yechimlari - transport va logistika infratuzilmasi faoliyati muammolari. Tashish vazifasi. Saqlash vazifasi. Paket funksiyasi. Funksiyalarni boshqarish va boshqarish. Sirkulyatsiyaning qayta ishlash funksiyasi. Tarqatish funksiyasi. Axborot xizmati vazifasi.

15-mavzu. Tarqatish kanallarini davlat tomonidan tartibga solish.

Tarqatish kanallarini davlat tomonidan tartibga solish tizimi. Davlat tomonidan tartibga solishning turli usullari. Davlat tomonidan tartibga solishning iqtisodiy usullari. Moddiy balanslar va ularning tovar taqsimotini tartibga solishdagi roli.

16-mavzu. Logistik boshqaruvni tashkil qilish, logistikada moliyaviy oqimlar.

Servis xizmat logistikasi. Logistik boshqaruvni tashkil qilish. Moddiy oqimlarni optimallashtirish usullari. Logistikada moliyaviy oqimlar. Global logistika. xalqaro savdo logistikasi, notijorat xalqaro logistika, xalqaro logistika investitsiyasi, xalqaro logistika hamkorlik, xalqaro logistika birjalari.

17-mavzu. Ulgurji va chakana savdo, ularning vazifalari va tashkiliy xususiyatlari.

Savdo tushunchasi, turlari, ko'rsatkichlari. Ulgurji savdoning mohiyati va uning vazifalari. Ulgurji vositachilarning turlari. Chakana savdoning mohiyati va uning vazifalari. Chakana savdo korxonalarining tasnifi. Chakana xizmat ko'rsatish korxonalari va ularning xususiyatlari.

18-mavzu. Bozor. Bozor va iste'molchilar, birja, birja va yarmarka savdosi.

Birja va yarmarka savdosini fyuchers asosidagi shartnoma munosabatlari, qarama-qarshi savdo. Birja savdolari. Adolatli savdo. Birja va yarmarka savdosi karvon savdosi rivojlanishining evolyutsiyasi. Birja va yarmarka faoliyatini boshqarish.

19-mavzu. Ishlab chiqarish jarayonlari logistikasi.

Ishlab chiqarish jarayonlari logistikasi. Taqsimot logistikasining maqsadi va vazifalari. Taqsimot logistikasi obykti, predmeti, funksiyalari. Taqsimot

jarayonlari logistikasi. Transport logistikasi. Ombor logistikasi. Zahiralmi boshqarish. Axborot logistikasi. Servis xizmat logistikasi.

20-mavzu. Logistika kanallaridagi strategiyalar.

Logistika faoliyatining strategiyasi va uning turlari. Logistika kanallaridagi strategiyalar. Tarqatish kanallari, zanjirlari klassifikatsiyasi. Tarqatish kanallarida, zanjirlarida, logistika vositachilari. Logistika tarqatish kanallarida, zanjirlarida, tarqatish strategiyalarini amalga oshirish.

21-mavzu. Xarid qilish logistikasi.

Xarid logistikasi. Xarid logistikasining mohiyati va vazifalari. Xarid qilish logistikasining vazifalari va funksiyalari. Xarid qilish logistikasining ishlash mexanizmi. Xaridni rejalashtirish. Yetkazib beruvchini tanlash, takliflarni qabul qilish va baholash. Ehtiyojni aniqlash. Xarid qilish talabini yaratish. Xarid qilish talabini tasdiqlash. Sotuvchini tanlash. Xarid buyurtmasini yaratish.

22-mavzu. Servis xizmat logistikasi.

Logistika xizmati tushunchasi. Logistika xizmatlarining parametrlari va tavsiflari. Logistika xizmatining quyi tizimini shakllantirish. Logistik servis xizmati mazmuni va ahamiyati. Iste'molchi talabini qondirish servisi mezon. Ishlab chiqarish mazmunidagi xizmat ko'rsatish servisi mezon. Sotuvdan keyingi xizmat ko'rsatish servisi mezon. Axborot xizmat ko'rsatish servisi mezon.

III. Amaliy mashg'ulotlar bo'yicha ko'rsatma va tavsiyalar.

Amaliy mashg'ulotlar uchun quyidagi mavzular tavsiya etiladi:

1. Tarqatish logistikasining vazifalari va funksiyalari.
2. Tovar taxsimplash, tarqatish kanallari va ularning vazifalari.
3. Bozor. Bozor va iste'molchilar, birja, birja va yarmarka savdosi.
4. Tarqatish kanallarini davlat tomonidan tartibga solish.
5. Ulgurji va chakana savdo, ularning vazifalari va tashkiliy xususiyatlari.
6. Tarqatish logistika xizmatlarida marketing faoliyatini rejalashtirish.
7. Taqsimlash logistikasida tarqatish kanallari va ta'minot zanjirlari.
8. Servis xizmat logistikasi.
9. Tarqatish logistika kanallaridagi strategiyalar.
10. Tarqatish logistikasida narxning shakllanishi va uning bosqichlari.
11. Yetkazib berishni boshqarishda axborot tizimlarini o'rni.
12. Maxsulot yetkazib berishda servis xizmatlar.
13. Tarqatish logistikasida shartnomalarni boshqarish.
14. Davlat xaridlari va uni tashkil qilish. Turli sohalarda xarid qilishning xususiyatlari.
15. Maxsulotlarni yetkazib berish zanjirlari. E-savdo. Elektron ma'lumot almashish, onlayn savdo. Xalqaro savdo va uning ahamiyati.

IV. Mustaqil ta'lim va mustaqil ishlar mavzulari

1. Tarqatish logistikasining vazifalari va funksiyalari.
2. Transport logistikasi va logistika tizimida zahiralmi boshqarish.
3. Tovar taxsimplash, tarqatish kanallari va ularning vazifalari.
4. Tarqatish kanallarini davlat tomonidan tartibga solish.
5. Ulgurji va chakana savdo, ularning vazifalari va tashkiliy xususiyatlari.
6. Yetkazib berishni boshqarishda xarid qilish logistikasi.

	<p>7. Bozor. Bozor va iste'molchilar, birja, birja va yarmarka savdosi.</p> <p>8. Taqsimlash logistikasida tarqatish kanallari va ta'minot zanjirlari.</p> <p>9. Maxsulot yetkazib berishda servis xizmatlar.</p> <p>10. Tarqatish logistikasi kanallaridagi strategiyalar.</p> <p>11. Yetkazib berish xizmatlarida reklama faoliyati.</p> <p>12. Tarqatish logistikasini boshqarishda axborot tizimlari.</p> <p>13. Sotib olishda standartlarning ahamiyati.</p> <p>14. Tarqatish logistikaning biznes uchun ahamiyati. Jarayonni optimallashtirish va xarajatlarni kamaytirish..</p> <p>15. Logistikada raqobat va uning turlari.</p> <p>16. Raqamli muhitda tarqatish logistikasini rivojlantirish iqtisodiy transformatsiya.</p> <p>17. Biznes logistikasi bo'yicha maslahat va innovatsiyalar.</p> <p>18. Ichki ishlab chiqarish logistikasi.</p> <p>19. Logistik menejmentning raqamli texnologiyalari.</p> <p>20. Logistika tizimida zahiralarni boshqarish.</p> <p>21. Logistikada materiallarni boshqarish va taqsimotni tashkil qilish.</p> <p>22. Sotib olish va yetkazib berish sohasidagi shartnomalarni tuzish.</p> <p>23. Davlat xaridlari va uni tashkil qilish.</p> <p>24. Logistika tizimida zahiralarni boshqarish.</p> <p>25. Xalqaro savdo va innovatsion biznes faoliyatini rivojlantirish.</p> <p>Mustaqil o'zlashtiriladigan mavzular bo'yicha talabalar tomonidan referatlar tayyorlash va uni taqdimot qilish tavsiya etiladi.</p>
3.	<p>V. Fan o'qitilishining natijalari (shakllanadigan kompetensiyalar) “Tarqatish logistikasi” fanini o'zlashtirish jarayonida amalga oshiriladigan masalalar doirasida:</p> <p>talaba:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Tarqatish logistikasining vazifalari va funksiyalari o'rganishi; • Tarqatish logistika xizmatlarini davlat tomonidan tartibga solinishi; Tarqatish logistikasining qonuniy asoslari va tijorat standartlari, logistika tartiblari, sifat sertifikatlari, xalqaro ISO standartlarning ahamiyati bo'yicha tasavvurga ega bo'lishi; • Logistikaning biznes uchun ahamiyati, logistika axborot tizimlarini ishlab chiqish va joriy etish, yetkazib berishni boshqarishda xarid qilish logistikasi, maxsulot yetkazib berishda servis xizmatlar bo'yicha ko'nikmalarga ega bo'lishi kerak.
4.	<p>VI. Ta'lim texnologilari va metodlari:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ma'ruzalar; • Interfaol keys-stadilar; • Seminarlar (mantiqiy fikrlash, tezkor savol-javoblar); • Guruxlarda ishlash • Taqdimotlarni qilish • Individual loyixalar • Jamoa bo'lib ishlash va himoya qilish uchun loyihalar.

5.	<p>VII.Kreditlarni olish uchun talabalar: Fanga oid nazariy va uslubiy tushunchalarni to'la o'zlashtirish, tahlil natijalari to'g'ri aks ettira olish, o'rganilayotgan jarayonlar haqida mustaqil mushoxada yuritish va joriy, oraliq nazorat shakllarida berilgan vazifa va topshiriqlarni bajarish, yakuniy nazorat bo'yicha yozma ishni topshirish.</p>
6.	<p>Asosiy adabiyotlar 1. G.F. Ismoilova [va boshq.]. Marketing: o'quv qo'llanma / TATU - T. : Taxriri nashriyot, 2022. - 156 b. 2. A.Qodirov. G.Ismoilova va boshq. "Biznes jarayonlarini boshqarish". T. "Aloqachi" 2020 y. Qo'shimcha adabiyotlar 3. Распределительная логистика: учебник / О.В. Мясникова. – Минск : Вышэйшая школа, 2023. – 356 с. : ил. ISBN 978-985-06-3549-5. 4. Курпаяниди К.И., Логистика: учебник. /К.И. Курпаяниди. Фергана: AL-FERGANUS, 2023. — 516 с 5. J. Manners-Bell, K. Lyon. Logistics and supply chain innovation: a practical guide to disruptive technologies and new business models / Business logistics. Technological innovations 2022, -416 p. Axborot manbalar 1. www.cbu.uz 2. www.gov.uz 3. www.lex.uz 4. https://www.tudelft.nl/en/ 5. https://logos3pl.com/uz/blog/reverse-logistics-101-the-complete-guide-to-circular-supply-chain/ 6. https://bba.nus.edu.sg/wp-content/uploads/sites/51/2023/06/DOS3712-Physical-Distribution-Management.pdf</p>
7.	<p>Fan dasturi TATU Kengashining 2023 yil "29" 04 dagi 8/9/250/751) - sonli bayonnomasi bilan ma'qullangan.</p>
8.	<p>Fan/modul uchun ma'sullar: Ismoilova G.F - Muhammad al-Xorazmiy nomidagi Toshkent axborot texnologiyalari universiteti, "Menejment va marketing" kafedrası mudiri, i.f.n., dostent Parpiyeva M.M - Muhammad al-Xorazmiy nomidagi Toshkent axborot texnologiyalari universiteti, "Menejment va marketing" kafedrası katta o'qituvchisi</p>
9.	<p>Taqrizchilar: Ismoilov X.M. – "Raqamli iqtisodiyot tadqiqotlar markazi" Davlat muassasasi bo'lim boshlig'i PhD., dotsent Shaislamova M.R. – TATU "Menejment va marketing" kafedrası, v.b.dotsenti (PhD)</p>

